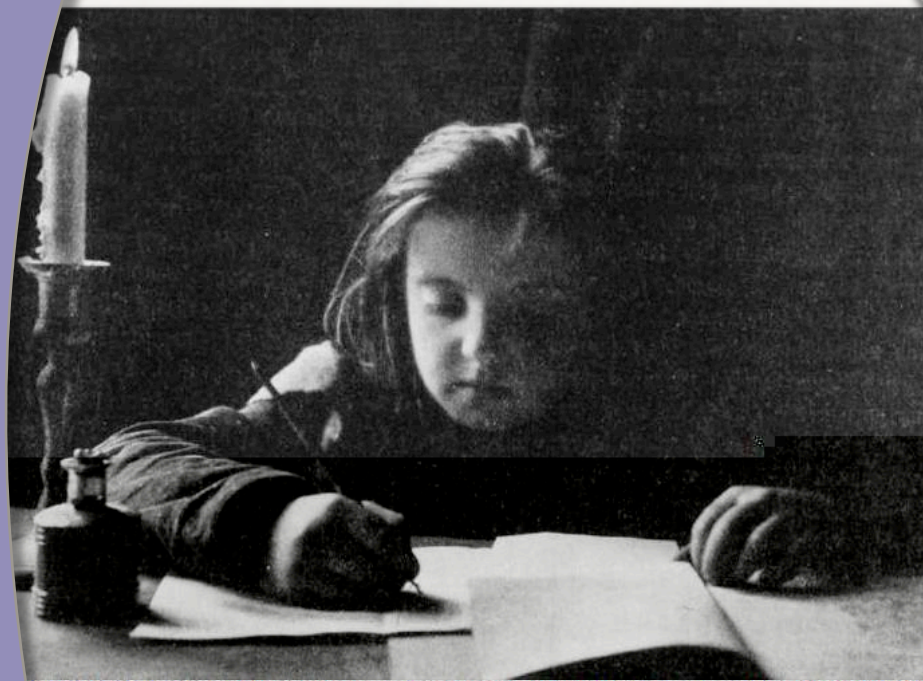

Bojana Dujković Blagojević

Školski život djece u Kraljevini Jugoslaviji

Ključno pitanje

Šta su bili najbolji, a šta najlošiji aspekti školovanja u Jugoslaviji?

Tema

Ovaj modul je o obrazovanju u Kraljevini Jugoslaviji u periodu 1918–1941, tačnije o položaju djece u obrazovnom sistemu. Ovu temu sam izabrala jer vjerujem da ima sličnosti s djecom danas i da može biti interesantna za rad. Odnos djece prema školi i obavezama, ali također i prava koja su djeca imala, značajno se razlikuju od onih danas. Tema je kontroverzna s aspekta prava djece – nekad i sad. Namjera je pokazati koliko su se odnosi promijenili u posljednjih 80 godina. Tema je relevantna za cijelu regiju jer se odnosi na sve zemlje Kraljevine Jugoslavije i pokazuje razlike među djecom u istom obrazovnom sistemu.

Ishodi

- Razumijevanje položaja mladih u školskom sistemu Jugoslavije prije Drugog svjetskog rata.
- Učenici će razviti vještine empatije.
- Učenici će vrjednovati historijske izvore u smislu pouzdanosti (službeni dokumenti naspram usmenog svjedočenja itd.).
- Učenici će procijeniti razlike i sličnosti i usporediti školski sistem u prošlosti s današnjim.
- Učenici će interpretirati izvore i analizirati rodna (spolna) pitanja u školskom sistemu.

Ciljevi

- Upoznavanje s vaspitnom i obrazovnom ulogom škole u Kraljevini Jugoslaviji.
- Podsticanje rasprave o ulozi obrazovnog sistema danas na razvoj mladih ljudi u izmijenjenim društvenim okolnostima.

putstva a nastavn

Nastavnik će učenicima pročitati uvod i razredu predstaviti temu časa. Radionica ima dvije faze – prva faza je individualni rad i rad u parovima, a druga faza je grupni rad i predstavljanje rezultata.

o ra Uvod (kontekstualizacija) – 5 minuta; nastavnik čita uvod, zatim izvor 1 i pokazuje fotografiju učenicima (izvor 2). Učenici odgovaraju na predloženo pitanje.

o ra 2 Individualni rad – Analiza fotografija i popunjavanje tabele; izvori 3, 4 i 5 dati su na karti. Učenici trebaju popuniti prazna mjesta. Nastavnik će nasumično tražiti od učenika da kažu šta su upisali i da objasne zašto. Na kraju ove aktivnosti, nastavnik daje učenicima informacije o izvorima (gdje su fotografije načinjene, i kada).

Predložena pitanja za diskusiju

1. Ima li razlika između učenika na fotografijama?
2. Kako učenici izgledaju?
3. Koji bi mogli biti glavni razlozi za razlike među učenicima?
4. Kako je to danas? Ima li značajnih razlika među učenicima vaših godina?

Izvor 3: Jablanica (Bosna i Hercegovina Omer Karić, Aida Malović, Fahira Dželilović, Senada Ćosić, Jablanica 100 godina školstva (1903–2003), Jablanica 2003.

Izvor 4: Prizren (Kosovo). Srpska djeca iz sela Drajići, okolina Prizrena, 1949–1950.

Izvor 5: Karlovac (Hrvatska) Privatna fotografija – porodica Veselić. Fotografija gimnazijalaca iz Karlovca, Hrvatska, 1930.

o ra 3 Rad u parovima – čitanje izvora i analiziranje školskih predmeta ; učenici rade u parovima. Zadak je da analiziraju izvore 6 i 7 i da popune tabelu. Nastavnik će nasumično tražiti da učenici daju svoje odgovore i objasne zašto su tako odlučili.

o ra Grupni rad – čitanje izvora i analiza, predstavljanje rezultata ; učenici trebaju biti podijeljeni u tri grupe. Svaka grupa ima do 3 izvora.

- Grupa 1 – analizira izvore o fizičkom kažnjavanju učenika u školi;
- Grupa 2 – analizira izvore o položaju ženske djece u školama;
- Grupa 3 – analizira izvore o radnoj obavezi učenika i njihovom ponašanju.

Svaka grupa ima iste zadatke – da popuni datu tabelu i predstavi svoje rezultate. Nastavnik može, dok učenici rade u grupama, napisati predložene odgovore na tabli, a dok učenici predstavljaju rezultate grupnog rada, ispisati rezultate. Nakon toga, učenici odgovaraju na ključno pitanje – koji su bili najbolji i najlošiji aspekti školovanja u Jugoslaviji?

45
minuta

Zadatak 1

Individualni rad

Uvod

Škola je u prošlosti, kao i danas, bila centralno mjesto obrazovanja djece. Iako je njena uloga i do danas ostala ista, obaveze djece, način rada, školski predmeti, ali i načini oblačenja su se mijenjali tokom vremena. U ovoj radionici ćemo pokazati kako je bilo biti učenik u prvoj polovini XX stoljeća na Balkanu. Kako su nekadašnja djeca, bake i dede vaših roditelja, išli u školu kada su oni bili mali i šta su učili, ali i kako su se morali ponašati, pokušat ćemo vam predstaviti u ovoj radionici.

Izvor 1

Š - Ć N Ć

“Prvo me začudila sama škola, bila je to jedna dvospratna zgrada. Vidi, djede, pa škola je kuća na kući! Mislio sam da je jedna kuća stavljena na drugu kuću, jer kuću na sprat nikad ranije nisam vidio. U učionici me najviše iznenadio globus. Pitam jednoga šta je to, on kaže bostan. Pitam: A šta će bostan gore na ormaru?, a on meni: Sklonili ga od lopova kao što si ti! Pa pitam jednog za tronogu tablu, za koju reče da je ništa, a za računaljku reče da je nešto. Tako sam prvog dana škole saznao šta je bostan, šta je ništa i šta je nešto.”

Branko Ćopić 1915 – 1984. Šta ga je začudilo u školi ; Preuzeto iz *Ježeva kućica*, Kreativni centar 2007, 31.

Izvor 2

Pisanje domaće zadaće

MilankaTodić, *Istorija srpske fotografije 1839-1940*, Prosveta, Beograd, 1993.
http://www.udi.rs/articles/Milanka%20Todic_Istorija%20srpske%20fotografije%201839-1940.pdf

Downloaded November 1st, 2012.

Pitanje:

- Kakvi su bili uslovi za učenje djevojčice na slici i dječaka iz izvora?

Zadatak 2

Individualni rad

Pogledaj fotografije i odgovori na pitanja iz tabele.

Koje su glavne razlike između ovih fotografija?

Izvor 1

Jablanica (BiH)

Kom periodu pripada fotografija?

Koji je uzrast učenika na fotografiji?

Kako su obučeni učenici na fotografiji?

Šta je prikazano na fotografiji?

Zadatak 2

Individualni rad

Pogledaj fotografije i odgovori na pitanja iz tabele.

Koje su glavne razlike između ovih fotografija?

Izvor 2

Prizren (Kosovo)

Kom periodu pripada fotografija?

Koji je uzrast učenika na fotografiji?

Kako su obučeni učenici na fotografiji?

Šta je prikazano na fotografiji?

Zadatak 2

Individualni rad

Pogledaj fotografije i odgovori na pitanja iz tabele.

Koje su glavne razlike između ovih fotografija?

Izvor 3

Karlovac (Hrvatska)

Kom periodu pripada fotografija?

Koji je uzrast učenika na fotografiji?

Kako su obučeni učenici na fotografiji?

Šta je prikazano na fotografiji?

Zadatak 3

Rad u parovima

1. Pronađi razlike između popisa predmeta iz 1926. i 1939!
2. Koliko ih ima?
3. Popuni tabelu i uoči koje su glavne sličnosti i razlike između školskih predmeta koji su se učili u školama prošlosti i u vremenu kada ti živiš, ali i šta misliš o tome šta će tvoja djeca učiti u budućnosti!

Izvor 1

Školski predmeti 1926.

1. Nauka o vjeri i moralu
2. Srpsko-hrvatski-slovenački jezik
3. Početna stvarna nastava
4. Zemljopis
5. Istorija Srba, Hrvata i Slovenaca
6. Račun s geometrijskim oblicima
7. Poznavanje prirode
8. Crtanje
9. Lijepo pisanje
10. Ručni rad, muški i ženski
11. Pjevanje
12. Gimnastika i dječije igre

M. Papić, Školstvo u BiH 1918 - 1941, Sarajevo 1984.

Izvor 2

Školski predmeti 1939.

1. Ponašanje
2. Nauka o vjeri i moralu
3. Srpsko-hrvatski jezik
4. Početna stvarna nastava
5. Zemljopis
6. Narodna povijest
7. Račun s geometrijskim oblicima
8. Poznavanje prirode
9. Praktična i privredna znanja i umijenja
10. Crtanje
11. Lijepo pisanje
12. Ručni rad
13. Pjevanje
14. Gimnastika i dječije igre

Jurica Marinko, 1. 9. 1939, Banovina Hrvatska, Srez Dubrovnik. Privatna arhiva.

	G V N R M	P V Š N
Kraljevina Jugoslavija		
Moja zemlja 2013+		
Budućnost		

Izvor 1

Fizičko kažnjavanje djece

Vrsta kazne bila je stvar nastavnika. Fizičke kazne su obavljali nastavnici uglavnom prutom. "Za šibanje po dlanovima i debelom mesu učitelj je birao vitak prut koji se savija, ali se teško lomi. Učenika je tukao po dlanovima ili ga polagao preko stolice, zatezao mu lijevom rukom pantalone, a desnom udarao. Tuklo se i ravnalom po noktima skupljenih prstiju. Bilo je u običaju i klečanje na koljenima, stajanje izvan klupe ili u uglu. (...) Roditelji su se vrlo rijetko bunili protiv takvih kazni."

Svjedočanstvo ing. Omanovića, koji je išao u narodnu osnovnu školu u Cazinu devedesetih godina XIX vijeka. M. Papić, Školstvo u BiH za vrijeme Austro-Ugarske 1878-1918, Sarajevo 1972, str. 178.

Izvor 2

Vrste kažnjavanja

"Nastavnici su održavali u školi disciplinu svojim osobnim radom i primjerom, a ako to nije uspijevalo u svim slučajevima, onda su nemarnost u učenju, neurednost i loše ponašanje kažnjavani tjelesnim kaznama i na razne druge načine. Obično su tjelesne kazne vršene šibom, a osim toga postojalo je kažnjavanje zatvorom, klečanjem, stajanjem i sl. Roditelji se nisu odupirali fizičkom kažnjavanju svoje djece".

V. Bogičević, Istorija osnovnih škola u BiH (1878 – 1918), str. 213

Izvor 3

Kažnjavanje šibom

Milanka Todić, Istorije srpske fotografije 1839-1940, Prosveta, Beograd, 1993. http://www.udi.rs/articles/Milanka%20Todic_Istorija%20srpske%20fotografije%201839-1940.pdf Downloaded November 1st 2012.

R	V N	G S V	M	M
S	Č N	S	R	
Izvor 1				
Izvor 2				
Izvor 3				

Izvor 1

Uključivanje ženske djece u školski sistem

“Još u austrougarsko vrijeme u BiH vođeno je u kulturnoj javnosti dovoljno diskusije o školovanju uopće, pa i školovanju ženske djece. Međutim, smatralo se, tako bar proizilazi iz onoga što je pisano, da je žena predodređena za domaćinstvo i samo neka zanimanja u vezi s brigom o djeci. Tako je prošlo punih 40 godina rada gimnazije, a da se u nju nije upisala nijedna učenica. (...) Žena se vrlo sporo i stidljivo uključivala u redovno školovanje u gimnaziji. Polaganjem privatnih ispita, pa i to tek u nekoliko posljednjih godina okupacije, počele su prve žene u BiH sticati znanja u gimnazijama. Zemaljska vlada je tek u augustu 1918. dozvolila da se učenice koje su položile privatno prvi i drugi razred redovno upišu u treći razred. Tek poslije Prvog svjetskog rata konačno je ukinuto ovo ograničenje i učenice su se počele upisivati u gimnaziju, i to u početku samo u posebna ženska odjeljenja.”

M. Papić, Školstvo u BiH 1918 - 1941, Sarajevo 1984, str. 114

Izvor 2

Ženska zanatska škola

1. Stručan praktičan rad
2. Crtanje krojeva
3. Srpskohrvatsko-slovenački jezik
4. Račun, zanatsko računovodstvo i kalkulacija
5. Poznavanje robe i domaćinstvo
6. Istorija i zemljopis
7. Dekorativno crtanje
8. Vjeronauka
9. Higijena
10. Gimnastika
11. Pjevanje.

Zoran Ivanović, Zvornički spomenar, Prometej, Novi Sad, 2002.

Izvor 3

Učenice ženske zanatske škole

R V N G S V	M M
S Č N S	R
Izvor 1	
Izvor 2	
Izvor 3	

Zadatak 4

Rad u grupi

GRUPA 3. Analiza izvora koji govore o radnim obavezama i ponašanju učenika

Izvor 1

Radne obaveze đaka

„U školi su radili učitelji Mirjana i Spasan Todić, a upravitelj škole je bio Ivo Kraljević. Učiteljski par Todić i upravitelj Kraljević stanovali su u stanovima smještenim u školskoj zgradi. Učenici su po razredima učili u dvije učionice (I i III, te II i IV razred zajedno). Pored učenja učenici su radili na ekonomiji škole, pa su dvorište, bašta i voćnjak bili veoma uredni. Učitelji su držali stoku, naročito ovce i svinje. Rad u školskom dvorištu nije bio težak, ali je za učenike bio odgovoran i obavezan. (...)”

Roditelji su imali obavezu da za školu obezbijede drva – ogrjev. Oni domaćini koji nisu imali zapregu drva su cijepali, a učenici su drva slagali (...) U školi se boravilo dugo i svaki je učenik u torbici nosio nešto za užitak. Vjeronauka je bila četvrtkom, a petkom škola nije radila jer su učitelji išli u općinu i srez. Subota je bila radni dan.”

Sjećanja Mišić (Đorđa) Nedeljko – 100 godina osnovne škole u Boljaniću, Doboj 1996, str. 78

Izvor 2

Učiteljska škola u Banjoj Luci, naredba za početak školske godine 1930/31.

„(...) U internat će se primati siromašni učenici s vrlo dobrim uspjehom i vladanjem, ukoliko bude mjesta, na stan i hranu, a izvjesni broj učenika primit će se samo na hranu (...) I za vrijeme školskog ferija vladajte se pristojno, širite pismenost, suzbijajte alkoholizam i praznovjerje.”

Vrbaske novine, br 35, od 24. jula 1930, str 10.

Izvor 3

Ponašanje učenika van škole

„Krajem treće decenije XX stoljeća učenici Građanske škole u Banjoj Luci su obavezno morali nositi kape i školske kecelje (uniforme). Kretanje učenika na ulici je bilo dozvoljeno samo do 20:00 sati. Ukoliko bi neki nastavnik zatekao učenika na ulici poslije tog vremena, taj učenik bi dobio ukor nastavničkog vijeća ili neku drugu kaznu.”

Olga Kunaica, 1928 – 2013. Interviewed in October 2011.

Izvor 4

Odgodna uloga škole

„Gimnazije su, pored obrazovanja, odigrale još jednu vrlo važnu ulogu u razvoju mladih – odgojnu. U njima je disciplina bila na jako visokom nivou. Školska uniforma se nosila i izvan škole, a oni učenici koji bi bili opaženi od svojih profesora van svojih domova u kasnijim večernjim satima, bili su kažnjavani ukorom.”

Живот во Скопје 1918-1941; Просветни прилики Алла Качева, Славица Христова, Татјана Горгоевска; Музеј на град Скопје.

R V N G S V	M M
S Č N S	R
Izvor 1	
Izvor 2	
Izvor 3	